

10. 1. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Služební slib příslušníků bezpečnostních sborů

Slavnostní složení služebního slibu je okamžik, kterým se fyzické osoby zavazují vykonávat službu a má být projevem oddanosti a loajalitu nejen k bezpečnostním sborům jako takovým, ale i k vlasti. Tento ceremoniál lze proto vnímat jako pomyslnou vstupní bránu do služebního poměru, na kterou si řada příslušníků zcela jistě uchovává nostalgické vzpomínky.

Jaký je skutečný význam služebního slibu, co lze považovat za jeho porušení a jaké následky mohou být s porušením spojeny?

Příslušné znění^[1] služebního slibu zakotvuje ust. § 17 odst. 3 zákona č. [361/2003](#) Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (dále jako „**Zákon**“). Složením služebního slibu nedochází pouze k závazku fyzických osob vykonávat službu, ale rovněž se tímto významným okamžikem osoby vstupující do služebního poměru zavazují k dodržování, ctění a prosazování základních hodnot bezpečnostních sborů a k příkladnému plnění povinností plynoucích ze služebního poměru.

Vstupní povinnost složení slavnostního slibu ve znění Zákona se dotýká příslušníků bezpečnostních sborů, tedy příslušníků Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, Celní správy České republiky, Vězeňské služby České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby a v neposlední řadě také Úřadu pro zahraniční styky a informace (dále jako „**příslušníci**“). Obdobný vstupní ceremoniál nalezneme i u dalších druhů služebního poměru, např. u vojáků z povolání, tito však neskládají služební slib, nýbrž služební přísahu^[2]. Stěžejní význam složení služebního slibu i služební přísahy je obdobný.

V obou případech platí, že se tento akt, prolíná do každodenního života příslušníků bezpečnostních sborů či vojáků z povolání a jakékoliv jednání představující rozpor se složeným slibem či přísahou zakládá kázeňskou odpovědnost. Zatímco zákon č. [221/1999](#) Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů se služební přísahou více nezaobírá, v případě služebního slibu příslušníků bezpečnostních sborů Zákon hovoří jasněji. Pro účely pochopení skutečného významu služebního slibu se proto zabýváme úpravou a smyslem služebního slibu dle Zákona.

Povaha služebního slibu

Služební slib, či dříve služební přísaha, má v českých zemích dlouholetou tradici již od dob existence sborů četnictva. Pro příklad lze uvést přísahu sboru četnictva státu československého z roku 1923, nebo v případě sboru národní bezpečnosti služební přísahu z roku 1945. Služební přísaha taktéž provázela vznik služebního poměru příslušníka i při založení bezpečnostního sboru Policie České republiky, kdy první služební přísaha policistů vznikla v roce 1992.

Složení služebního slibu představuje potvrzení závazku příslušníka dodržovat základní předpoklady výkonu služby v bezpečnostních sborech, jakými jsou *nestrannost, dodržování služební kázně, čestnost, připravenost k výkonu a ochota vynaložit své lidské síly, jakož i vlastní život při zabezpečování vnitřního pořádku a bezpečnosti fyzických osob a majetku*. Důležitost složení služebního slibu deklaruje i skutečnost, že bez složení služebního slibu nemůže služební poměr

vzniknout, a z důvodů dle ust. § 17 odst. 3, vety poslední Zákona. Nesložením služebního slibu dochází k anulaci vzniklého služebního poměru *ex lege*.

Služební slib lze považovat jako garanci základních právních a morálních hodnot bezpečnostního sboru i každého jednotlivého příslušníka. Vzhledem k veřejnoprávní povaze služebního poměru se vstupem do služebního poměru příslušníci stávají nositeli státní moci, což s sebou přináší také závazek vůči ostatním členům společnosti. Lze si stěží představit, že by společnost důvěřovala příslušníkům a bezpečnostním sborům, kterým by byly mravní a morální hodnoty cizí. Úlohou příslušníků a bezpečnostních sborů je ochrana a prosazení morálních hodnot, práva a spravedlnosti a jen ti, kteří tuto svou úlohu plní řádně, mají možnost dosáhnout důvěry, cti a respektu ze strany veřejnosti.

Zachování výše uvedených hodnot a předpokladů jsou příslušníci bezpečnostních sborů při své zvýšené společenské odpovědnosti za své chování a jednání povinni dodržovat a chránit po celou dobu trvání služebního poměru.

Následky porušení služebního slibu

S ohledem na veškeré shora uvedené máme za to, že při běžném výkonu služebního poměru vstupuje do popředí zejména etický aspekt služebního slibu. A to ve smyslu dodržování základních pravidel chování, služebního jednání, služební zdvořilosti a dalších projevů, které jsou pro danou profesi žádoucí. Právní rovina služebního slibu pak nastupuje do popředí zejména v případech podezření na porušení služebního slibu. Každé jednání, které příslušník činí, je třeba posuzovat i optikou služebního slibu, proto i každý předpoklad obsažený ve služebním slibu odpovídá v hrubých rysech zákonným povinnostem, které Zákon zakotvuje. Za porušení předpokladů služebního slibu lze dle intenzity porušení uložit jakýkoliv kázeňský trest, od těch nejméně přísných až po ty nejpřísnější. Každé protiprávní jednání tedy představuje porušení služebního slibu, avšak z většiny se jedná o taková porušení, za která jsou příslušníci bezpečnostních sborů pouze kázeňsky odpovědní. Vedle této poměrně široké kategorie porušení však existuje i užší vymezení porušení služebního slibu, jež vede k povinnosti propuštění příslušníka ze služebního poměru dle ust. § 42 odst. 1 písm. d) Zákona.

Konkrétně Zákon stanoví, že příslušník musí být propuštěn, jestliže:

- a. *porušil služební slib tím, že:*
- b. *se dopustil zavrženíhodného jednání, které*
- c. *má znaky trestného činu a*
- d. *je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.*

Zákon stanoví pro povinnost propuštění příslušníka z důvodu porušení služebního slibu čtyři základní podmínky, které musí být protiprávním jednáním příslušníka současně naplněny. První podmínkou je samotná *existence protiprávního jednání, kterým byl služební slib porušen*, druhou je *podmínka zavrženíhodnosti takového jednání*, které zároveň musí splňovat třetí podmínku, že *takové jednání naplňuje znaky trestného činu* a *takové jednání musí být způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru*. Nutnost kumulace těchto podmínek představuje pomyslný filtr, přes který by měla projít pouze nejvíce společensky škodlivá a závažná protiprávní jednání.

První podmínka samotného porušení služebního slibu zahrnuje všechna jednání, která jsou v rozporu se základními hodnotami služebního poměru. Takové jednání však musí být zároveň ve světle druhé podmínky zavrženíhodné. Zavrženíhodnost jednání je neurčitým právním pojmem, jehož naplnění nelze jednoznačně stanovit.

Ustálený soudní výklad^[3] vytyčil mantinely, které ohraničují, jaká jednání jsou způsobilá dosáhnout

intenzity zavrženíhodnosti a jaká nikoliv. Prvním znakem zavrženíhodnosti je úmysl, tedy jednání musí být protkáno vědomím i vůlí konající osoby, která tak musí být přinejmenším srozuměna s možnými následky svého jednání a tyto akceptovat. Zavrženíhodným jednáním se zpravidla označují pouze nejvíce společensky škodlivá jednání, tedy trestné činy. Z praxe však víme, že i jednání, kterých se mohl příslušník dopustit z nedbalosti, jsou často posuzována ze strany služebního orgánu jako jednání zavrženíhodná. Zároveň neplatí rovnice, že každý úmyslně spáchaný trestný čin je zároveň zavrženíhodným činem. Kupříkladu jsou vyňata ta úmyslná jednání, kterých se příslušník dopustil v případě, kdy se nesprávně domníval, že jedná za okolností vylučujících protiprávnost.

Posouzení jednání z hlediska naplnění znaků trestného činu je nejchoulostivější. Pro splnění této podmínky není třeba kvalifikace jednání v rámci trestního řízení. Tuto podmínku zakotvovala starší znění zákonných předpisů, která tak zakládala nutnost existence předchozího odsuzujícího rozsudku. Dle současné dikce Zákona postačí, pokud je prokázáno, že posuzované jednání porušující služební slib naplňuje formální znaky trestného činu[4]. Tímto však dochází k jakési nevýhodě rozhodujících služebních funkcionářů, kteří musí bez jakéhokoliv opěrného rozhodnutí v trestní věci pečlivě, řádně a najisto odůvodnit, jaké konkrétní jednání a jeho dílčí skutečnosti vykazují znaky konkrétního trestného činu. Tato podmínka úzce souvisí se základní zásadou trestního práva, a to zásadou *in dubio pro reo*. Tím, že služební funkcionář v případě vydání rozhodnutí o propuštění příslušníka ze služebního poměru nevyslovuje vinu příslušníka za spáchání trestného činu, nýbrž pouze konstatuje existenci jednání, které naplňuje znaky trestného činu, nijak tímto nepřekračuje ústavněprávní limit. Ve velmi málo případech lze s nejvyšší mírou pečlivosti shledat naplnění znaků trestného činu v jednání tak, aby o tomto nebylo žádných důvodných pochybností a přitom, aby dané jednání dosahovalo znaků zavrženíhodnosti dle soudu vytyčených mantinelů[5].

Přímo související otázkou je, zda lze propuštění ze služebního poměru zvrátit, pokud v rámci trestního řízení dojde k rozhodnutí, že jednání není trestným činem. V takovém případě záleží především vždy na konkrétních důvodech zproštění či zastavení řízení. Pokud však takové důvody vyvracejí naplnění znaků trestného činu, pak je obranným prostředkem, který mají příslušníci k dispozici, obnova řízení ve věcech služebního poměru dle ust. § 192 Zákona. Uvedené však neplatí v případě zahlazení odsouzení [6] příslušníka, neboť tím dochází pouze k odpuštění následků odsouzení.

Poslední podmínkou je způsobilost jednání ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru. Tato podmínka znovu podmiňuje důležitost etické roviny služebního slibu. Za jednání, která jsou způsobilá ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru, lze označit veškerá protiprávní jednání, zejména pak úmyslně[7] spáchané přestupky či trestné činy, v jejichž důsledku může dojít ke znevážení a podrytí morálního a právního základu bezpečnostního sboru.

Propuštění příslušníka ze služebního poměru dle ust. § 42 odst. 1 písm. d) Zákona, by mělo být skutečně spíše výjimečnou záležitostí. Naplnění veškerých podmínek by mělo být přezkoumáváno vždy individuálně, nikoliv na podkladě zavedeného obecného vzorce. S ohledem na obtížnost prokázání naplnění tohoto propouštěcího důvodu a jeho poměrně úzké specifikaci, by měly služební orgány přistupovat spíše k aplikaci institutu zproštění výkonu služby dle ust. § 40 Zákona, a to na dobu, po kterou je příslušník důvodně podezřelý ze spáchání trestného činu, kázeňského přestupku nebo jednání, které má znaky přestupku a u kterých však není zároveň naplněn znak zavrženíhodnosti jednání, ale ponechání ve výkonu služby by ohrožovalo důležitý zájem služby nebo průběh prošetřování jeho jednání.

Mnohdy však v praxi dochází k odlišnému pojetí těchto dvou institutů, kdy se služební funkcionáři rozhodují na základě osobních sympatií či naopak antipatií, a to namísto důsledného zvážení intenzity a naplnění veškerých podmínek pro aplikaci jednoho z těchto zmiňovaných postupů.

Praktické případy

Nad rámec společensky nejškodlivějších kategorií trestných činů (proti životu, důstojnosti či zdraví osob) je třeba mít na paměti i další. K tomuto uvádíme případy, ve kterých bylo soudně řešeno propuštění příslušníků bezpečnostních sborů.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 25/2009-87 ze dne 29. dubna 2009

Nejvyšší správní soud (dále jako „**NSS**“) se v dané věci zabýval situací propuštěné příslušnice PČR, u níž shledal příslušný služební funkcionář naplnění důvodů propuštění z důvodu porušení služebního slibu, když se dopustila odcizení slunečních brýlí v hodnotě 299,- Kč. Takové jednání označil funkcionář za zavrženíhodné, neboť tímto jednáním policistka poškodila dobrou pověst PČR. S tímto však NSS zcela nesouhlasil a vyhodnotil, že v daném případě nebyly naplněny formální znaky trestného činu krádeže dle ust. § 205 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jako „**TZ**“) a služební funkcionář rozhodl o propuštění příslušnice neoprávněně. Z rozhodnutí NSS však zároveň vyplývá, že pokud by jednání příslušnice vykazovalo všechny znaky trestného činu krádeže, pak by takové jednání bylo způsobilé vyvolat důsledky dle ust. § 42 odst. 1 písm. d) Zákona.

Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 11 Ad 22/2014-19 dne 23. října 2015

Druhým případem je případ příslušníka PČR, který ve svém volnu prováděl ve služebním stejnokroji dohled na silničním provozem, řídil jej a usměrňoval podle požadavků soukromých filmových produkčních společností a za takovou činnost pobíral pravidelně dohodnutou odměnu. O tomto jednání příslušníka a oprávněnosti jeho propuštění ze služebního poměru z důvodu porušení služebního slibu rozhodoval Městský soud v Praze, který shledal naplnění znaků trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby dle ust. § 329 TZ a dospěl k jednoznačnému závěru, že takové protiprávní jednání příslušníka vykazuje formální znaky trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby, znaky zavrženíhodnosti a rovněž je takové jednání způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru a propuštění příslušníka bylo zcela oprávněné.

Závěrem

Složení služebního slibu představuje důležitý okamžik. Tento oficiální závazek ctít, chránit a prosazovat základní hodnoty bezpečnostních sborů, kterým se příslušníci zavazují k loajalitě vůči bezpečnostnímu sboru, se prolíná do každodenního života příslušníků, přičemž v případě jeho porušení nastávají adekvátní odpovědnostní následky.

Je však nezbytné zmínit, že povinnost dodržování základních hodnot služebního poměru a bezpečnostního sboru neleží pouze na bedrech příslušníků, ale taktéž i na bedrech samotného bezpečnostního sboru. Právě bezpečnostní sbor je vždy povinen přistupovat ke svým příslušníkům s náležitou mírou Zákonem požadované péče. Pokud bezpečnostní sbory péči o příslušníky nedodržují, nelze očekávat, že tito příslušníci budou motivováni po celý čas trvání služebního poměru plnit své povinnosti a úkoly dle nejlepšího vědomí a svědomí, ale nelze očekávat ani jejich motivaci ve služebním poměru setrvat.

JUDr. Hejzlarová Alice, LL.M., MBA

Mgr. Michaela Anastázie Písařovičová

[LP Legal, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Žitná 1575/49
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 240 760
e-mail: office@lplegal.cz

[1] „Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.“

[2] srov. ust. § 3 zákona č. [221/1999](#) Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

[3] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne. 28. listopadu 2008, č. j. 4 Ads 119/2008-61

[4] Tj. znaky objektu, objektivní stránky, subjektu a subjektivní stránky trestného činu.

[5] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne. 28. listopadu 2008, č. j. 4 Ads 119/2008-61, srov. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. října 2015, č. j. 11 Ad 22/2014-49

[6] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. září 2016, č. j. 10 As 61/2015-6-9

[7] Srov. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. října 2010, č. j. 22 ca 177/2009 – 47

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny – překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznamena bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)